

Agnieszka Kozak

Potencjał turystyczny obszarów przyrodniczo cennych na przykładzie Poleskiego Parku Narodowego

---

Ekonomiczne Problemy Usług nr 85, 163-174

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

AGNIESZKA KOZAK

Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

**POTENCJAŁ TURYSTYCZNY OBSZARÓW
PRZYRODNICZO CENNYCH NA PRZYKŁADZIE
POLESKIEGO PARKU NARODOWEGO**

Wprowadzenie

W ostatnim czasie zaobserwować można zwiększone zainteresowanie czynnym odpoczynkiem na terenach obszarów chronionych. Ludzie pracujący często w „sztucznym”, miejskim otoczeniu pragną powrotu do „natury”. Zainteresowanie to podyktowane jest także zmianami stylu życia polegającymi na dużej trosce o zdrowie oraz sprawność i wydolność fizyczną. Coraz więcej osób zaczyna doceniać możliwość czynnego spędzania wolnego czasu w otoczeniu ciszy i wyjątkowych walorów przyrodniczych. Możliwość taką dają turystom obszary chronione, a szczególnie parki narodowe i krajobrazowe. Niepokój o środowisko naturalne zdominował myślenie ludzi już na początku XX wieku. Szybki wzrost liczby ludności na świecie mający miejsce w czasie ostatniego stulecia wywarł na środowisko ogromny wpływ. Jego skutkiem jest m.in. zanieczyszczenie powietrza i wody oraz zmniejszenie się składu gatunkowego roślin i zwierząt¹. Powszechna obserwacja tych zmian wzmaga chęć poszanowania walorów znajdujących się zwłaszcza w obszarach przyrodniczo cennych. Lu-

---

¹ E.H. Huijbens, *Nowe wyzwania gospodarki turystycznej, Turystyka w obszarach przyrodniczo cennych*, Wyższa Szkoła Turystyki i Rekreacji, Warszawa 2010.

dzie dostrzegają coraz wyraźniej konieczność zachowania tego, co jeszcze pozostało nienaruszone. Stan środowiska przyrodniczego jest postrzegany jako jeden z ważniejszych czynników wpływających na podejmowanie decyzji o kierunku wyjazdu turystycznego. Miejsca charakteryzujące się różnorodnością świata przyrody, zmiennością krajobrazu, czystym powietrzem i występującymi obiektami związanymi z historyczną działalnością człowieka są podświadomie uzmysławianym gwarantem udanego wyjazdu turystycznego. Realizacja celów turystycznych wiąże się obecnie z dążeniem do zdrowego stylu życia, poznawaniem świata, rozwijaniem własnych zainteresowań, kształceniem się, oraz – co ważne – troską o środowisko przyrodnicze i kontakt z przyrodą.

Współczesne trendy w popycie turystycznym wyraźnie wskazują, że turyści poszukują terenów, które pozostają w stanie nienaruszonym przez stęchniętą cywilizację człowieka. Oczekują nieskażonego środowiska obfitującego w bogactwo różnorodnej przyrody, w którym można w pełni odpocząć fizycznie, psychicznie i duchowo. Spełnienia oczekiwanych przez turystów warunków mogą dostarczyć obszary o wysokim bogactwie świata żywego. Człowiek jest bowiem częścią przyrody, z niej też korzysta, aby zaspokoić swoje potrzeby, i w niej odpoczywa, aby zregenerować siły. Ten aspekt stanowi przedmiot rozważań w niniejszym artykule.

Celem opracowania jest charakterystyka podstawowych elementów potencjału turystycznego Poleskiego Parku Narodowego, a także ukazanie w zarysie zagospodarowania turystycznego parku. Ma to silny związek z najnowszymi trendami w popycie turystycznym, które wyraźnie wskazują, że świadomość dotycząca ochrony środowiska będzie nadal wzrastać. Będzie to skutkowało zwiększonym popytem na odpoczynek w miejscach, w których rozwój jest zrównoważony, a przyroda i lokalni mieszkańcy odgrywają coraz większą rolę. Wzrasta także stale świadomość zdrowotna współczesnego turysty i z całą pewnością będzie to miało wpływ na decyzje podejmowane odnośnie celu podróży. Bez wątpienia rosnące zainteresowanie obszarami przyrodniczo cennymi, w tym wypoczynkiem na obszarze parków narodowych, wynika zarówno z ich piękna, ale także z faktu, że współczesny turysta szuka okazji do podróży w miejsca o nieskażonym środowisku.

Znajomość potencjału turystycznego obszarów przyrodniczo cennych ważnym elementem pozwalającym na kreowanie na ich obszarze atrakcyjnych i konkurencyjnych produktów turystycznych. Celem artykułu jest również wskazanie możliwości traktowania obszarów przyrodniczo cennych jako wpisu-

jącego się w nowe trendy w popycie turystycznym współczesnego produktu turystycznego, który może poprawiać konkurencyjność całych regionów.

1. Ogólna charakterystyka obszarów przyrodniczo cennych w województwie lubelskim

Województwo lubelskie położone jest we wschodniej części Polski przy granicy z Białorusią i Ukrainą. Jest regionem dużym (ponad 25 tys. km²), ale stosunkowo słabo zaludnionym (2180 tys. mieszkańców na koniec roku 2005). Pod względem gęstości zaludnienia (87 osób na km kw.) województwo zajmuje 12. miejsce w kraju (71,3% średniej krajowej oraz 76,3% średniej UE)². Region charakteryzuje się jednym z najniższych wskaźników urbanizacji w kraju – wynoszącym niespełna 47% (14. miejsce w Polsce)³. W podziale administracyjnym województwa wyróżnia się cztery miasta na prawach powiatu (Lublin, Biała Podlaska, Chełm, Zamość), 16 gmin miejskich, 21 gmin miejsko-wiejskich i 172 gminy wiejskie. Zgodnie z klasyfikacją NTS w województwie wydzielono trzy podregiony (NTS 3): podregion lubelski, chełmsko-zamojski oraz bialskopodlaski. Najbardziej rozwiniętą częścią województwa jest podregion lubelski ze stolicą regionu Lublinem, który uważany jest za największy ośrodek gospodarczy i akademicki w Polsce wschodniej⁴.

Region lubelski odznacza się bardzo niskim stopniem lesistości – lasy zajmują tu powierzchnię około 550 tys. ha. Stanowi to 21,9 % obszaru województwa, co sytuuje je na 10. miejscu w kraju. Największe kompleksy leśne będące pozostałościami po dawnych rozległych puszczech występują na piaszczystych równinach Kotliny Sandomierskiej (Puszcza Solska, Lasy Janowskie), na Roztoczu Środkowym i w nadbużańskiej części Polesia (Lasy Sobiborskie). Mniejsze zwarte kompleksy spotyka się na Nizinie Południowopodlaskiej (Lasy Kozłowieckie, Żyrzyńskie, Łukowskie, Międzyrzeckie, Radzyńskie).

---

² Stan do grudnia 2006 roku, gdy w UE zrzeszonych było 25 państw, bez Bułgarii i Rumunii.

³ *Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2007–2013*, Zarząd Województwa Lubelskiego, Lublin 2007.

⁴ *Tamże*.

Obszary prawnie chronione stanowią 22,7% ogólnej powierzchni województwa lubelskiego, co sytuuje je na 12. miejscu w kraju. Na ten system składają się⁵:

- dwa parki narodowe,
- 17 parków krajobrazowych,
- 17 obszarów chronionego krajobrazu,
- 82 rezerваты.

Z powyższych danych wynika, że województwo lubelskie charakteryzuje się dość dużą powierzchnią parków krajobrazowych i rezerwatów. Należy zaznaczyć, że na podstawie przeanalizowanych obszarów w województwie lubelskim najwięcej jest rezerwatów, chociaż po rozpatrzeniu danych ze wszystkich województw w Polsce województwo lubelskie zajmuje dalszą pozycję. Lubelszczyzna jest obszarem atrakcyjnym dla turystów lubiących aktywne formy wypoczynku, do których zachęcają szlaki turystyczne: piesze, rowerowe, konne oraz liczne ścieżki przyrodnicze w dwóch parkach narodowych i 17 parkach krajobrazowych. Wypoczynek i relaks w bliskim kontakcie z naturą gwarantują liczne gospodarstwa agroturystyczne, które specjalizują się w wyrobie tradycyjnych produktów, regionalnej kuchni, prowadzące szkoły jeździeckie, łowiska wędkarskie, organizujące spływy kajakowe, rajdy rowerowe czy fotograficzne safari.

2. Elementy atrakcyjności turystycznej Poleskiego Parku Narodowego

Poleski Park Narodowy jest jednym z najmłodszych parków narodowych w Polsce – powstał w roku 1990 na obszarze 9647 ha i jest jednym z dwóch parków narodowych w województwie lubelskim i jednym z 23 parków narodowych w Polsce. Jest to park o unikalnej biosferze, na jego obszarze występują: torfowiska, lasy bagienne, a także flora i fauna charakterystyczne dla tundry. Wiele gatunków roślin i zwierząt można spotkać wyłącznie na tym terenie. Poleski Park Narodowy należy do europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000 – zarówno jako ostoja siedliskowa (SOO), jak i ostoja ptasia (OSO). W roku 2002 rozpoczęto starania, aby Poleski Park Narodowy znalazł się na liście ob-

---

⁵ *Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006–2020, Tom I, Uwarunkowania i diagnoza stanu wyjściowego, Zarząd Województwa Lubelskiego, Lublin 2005.*

szarów Ramsar. Obecnie w Polsce jest tylko 13 obszarów przyrody chronionej wpisanych na listę konwencji ramsarskiej⁶. Warto podkreślić, że na terenie parku znajduje się wiele atrakcyjnych tras przyrodniczych, a bogactwo lokalnej przyrody można podziwiać wędrując ścieżkami turystycznymi, których długość wynosi łącznie 34 km. Najistotniejsze z nich to:

- Żółwik,
- Mietiułka,
- Spławy,
- Perehod,
- Dąb Dominik.

Ścieżki mają charakter poznawczy i edukacyjny, poprowadzone są po najbardziej charakterystycznych i jednocześnie najciekawszych ekosystemach parku. Wyposażono je w tablice informacyjne, mapy, przystanki z opisami, zadaszenia, ogrodzone parkingi, wieże widokowe, a także urządzenia ułatwiające poruszanie się po terenach podmokłych i torfowiskach, takie jak: drewniane kładki, platformy i mostki. Zastosowanie drewnianych kładek na trasie ścieżek przyrodniczych pozwala na dojście do miejsc trudno dostępnych i zapewnia ochronę delikatnej flory torfowiskowej przed wydeptywaniem, a także zapobiega nadmiernemu poszerzaniu pasa ścieżki. Ponadto umożliwia turystom w sposób bezpieczny dla siebie i przyrody poznawanie ekosystemów oraz fauny i flory parku. Wstęp na ścieżki przyrodnicze: „Dąb Dominik”, „Perehod”, „Spławy” oraz ścieżkę przyrodniczo-historyczną „Obóz Powstańczy” jest płatny.

Głównym elementem hydrosfery w parku i jego otulinie są jeziora, stawy i torfowiska. Flora parku jest bardzo bogata i różnorodna. Na całej powierzchni tego obszaru występuje 257 gatunków glonów, 127 mszaków i 928 roślin naczyniowych. Aż 36 gatunków roślin znajdujących się w parku figuruje na polskiej czerwonej liście gatunków zagrożonych wyginięciem, a kolejne 32 na liście narażonych na wyginięcie lub rzadkich. Niezwykle interesujące są też storczyki, których w Poleskim PN naliczono aż 14 gatunków. Park porastają bory mieszane i bagienne, a także olsy oraz zarośla wierzbowo-kruszynowe. Bardzo bogate są na tym terenie zbiorowiska roślinności wodnej, szuwarowej oraz torfowisk. Fauna Poleskiego PN jest równie bogata jak flora. Najlepiej

---

⁶ A. Różycki, W. Piotrowski, A. Iwaniuk, *Poleski Park Narodowy*, Multico Oficyna Wydawnicza, s. 28.

poznane są kręgowce. Żyje tu około 15 gatunków ryb, głównie: karp, lin, karaś, płóć, wzdręga, szczupak, okoń, węgorz oraz niezwykle rzadka i chroniona – strzebla przepokopowa. Spotkać można też 12 gatunków płazów, z których najciekawsze to ropucha paskówka i grzebiuszka ziemna. Z sześciu gatunków gadów żyjących w Poleskim PN na szczególną uwagę zasługuje żółw błotny, który mający na tym obszarze jedno z większych lęgowisk w Europie. Bardzo dobrze poznane są ptaki. Spośród 146 gatunków lęgowych 17 zagrożonych jest wyginieciem. Większość ptaków spotykanych w parku związana jest z siedliskami podmokłymi i wodnymi. Do najcenniejszych należą: orzeł przedni, bielek, orlik krzykliwy i grubodzioby, żuraw, kulik wielki, gęś gęgawa, puchacz, sowa błotna, bocian czarny i wodniczka. W parku żyje 35 gatunków ssaków, z których na uwagę zasługują: smużka, gronostaj, wydra, łoś i wilk, a także niedawno sprowadzony bóbr.

3. Zagospodarowanie turystyczne na obszarze parku

W latach 60. XX wieku tereny obecnego parku były trudno dostępne i nieatrakcyjne dla turystów. Powołanie parku ułatwiło rozwój turystyki – przede wszystkim kwalifikowanej, której celem wiodącym jest kontakt z przyrodą, poznanie jej atrakcyjności i czerpanie przyjemności z przebywania w jej otoczeniu. Z myślą o turystach przygotowano specjalną ofertę w postaci szlaków turystycznych, wybudowano i urządzono ośrodek dydaktyczno-muzealny, przygotowano wieże widokowe oraz ornitologiczny schron obserwacyjny. Turyści mogą korzystać z trzech miejsc biwakowych, wielu zadaszeń i miejsc wypoczynku znajdujących się na trasach turystycznych⁷. Przez teren Poleskiego PN przebiega dziewięć szlaków turystycznych o długości ok. 80 km (w granicach parku). Są to szlaki piesze, rowerowe, oraz konne. Szlaki turystyczne w parku i w otulinie zostały wytyczone, tak aby umożliwić zwiedzającym poznanie najciekawszych fragmentów parku i obejrzenie jego wyjątkowych walorów przyrodniczych. Wstęp na szlaki turystyczne jest bezpłatny, a są to:

- **Szlak Niebieski** (Pieszowola–Wytyczno) – jego trasa przebiega w pobliżu ścieżki przyrodniczej „Perehod”;

---

⁷ A. Różycki, W. Piotrowski, A. Iwaniuk, *op.cit.*, s. 83–84.

- **Szlak Żółty** (Wołoskowola–Muzeum Poleskiego PN w Załuczu Starym);
- **Szlak Czerwony Partyzancki** (Urszulin) – przy szlaku tym bierze swój początek ścieżka przyrodnicza „Dąb Dominik”;
- **Szlak Czerwony** przy kompleksie Bagna Bubnów;
- **Szlak Żółty** przy kompleksie Bagna Bubnów;
- **Szlak Czarny historyczno-przyrodniczy „Nałęcz”** (Sosnowica–Jamniki) – jego trasa przebiega przez miejscowości o ciekawej historii, miejsca pobytu sławnych postaci historycznych (Tadeusz Kościuszko), bitew i potyczek. Poza walorami przyrodniczymi prezentuje on także walory kulturowe regionu. Na trasie szlaku „Nałęcz” znajduje się kurhan kultury trzcinnickiej sprzed 3500 lat. Jest to jeden z najciekawszych obiektów historycznych Poleskiego Parku Narodowego.
- **trzy Szlaki Czarne – łącznikowe** (Zawadówka, Kol. Wola Wereszczyńska, Pieszowola).

Wszystkie szlaki tworzą system umożliwiający wielowariantowe projektowanie tras wycieczek zarówno pieszych, jak i rowerowych, a istotne z dydaktycznego punktu widzenia jest powiązanie szlaków turystycznych ze ścieżkami przyrodniczymi i Ośrodkiem Dydaktyczno-Muzealnym Poleskiego PN. Na szczególną uwagę zasługuje Poleski Szlak Konny. Jest to profesjonalna trasa konna opracowana przez Regionalne Towarzystwo Gminy Sawin przy współpracy z Ośrodkiem Jeździecko-hodowlanym „Żurawiejka” z Bukowy Małej. Cały szlak ma 280 km i jest to pierwszy szlak konny na Lubelszczyźnie oraz jeden z najdłuższych w kraju. Przy realizacji szlaku brały udział samorządy gminne z powiatu chełmskiego i powiatu włodawskiego oraz miasta Chełm i Włodawa. Ponadto Poleski Park Narodowy, Zarząd Parków Krajobrazowych Polesia oraz nadleśnictwa Chełm, Sobibór i Włodawa. Szlak jest oznakowany zgodnie z instrukcją PTTK, tzn. białym kwadratem o boku 120 mm z pomarańczowym kołem o średnicy 60 mm. Na terenie Poleskiego Parku Narodowego i otuliny znajduje się ok. 60 km szlaku konnego. Przebiega on przez tereny o urozmaiconej rzeźbie terenu z licznymi jeziorami, dużymi kompleksami leśnymi i pozwala poznać najciekawsze zakątki Poleskiego Parku Narodowego, Parków Krajobrazowych: Chełmskiego i Sobiborskiego oraz liczne rezerваты przyrody (Żółwiowe Błota, Jezioro Orchowe, Magazyn, Małoziemce, Serniawy, Bachus, Stawska Góra, Bagno Serebryskie, Brzeźno, Roskosz). Fragment szla-

ku biegnie również wzdłuż rzeki Bug. Na trasie szlaku można również poznać liczne zabytki architektury i pomniki przyrody.

Walory kulturowe są bardzo ważne dla turystów. Nawet osoby, dla których głównym motywem podróży jest przebywanie w atrakcyjnym środowisku przyrodniczym, pragną poznać kulturę, tradycję i obyczaje ludności odwiedzanego regionu. Obszar Poleskiego PN obfituje w drewniane budynki sakralne, niestety mało jest tu zabytkowych dworów, ponieważ teren ten stanowiły ziemie ubogiej szlachty lub właściciele dużych majątków, dla których nie były one zbyt atrakcyjne do lokalizacji rezydencji, lecz raczej rządówki, leśniczówki czy rybakówki. Do dzisiejszych czasów pozostało niewiele barokowych dworów staropolskich, które tu istniały, a także z dużego niegdyś zespołu dworskiego w Starym Brusie, który wraz z parkiem i folwarkiem obejmował ponad 10 ha, a majątek ponad 70 ha pól, łąk i lasów. Do dzisiaj pozostały fragmenty dawnego ogrodzenia z cegły, spichlerz i karczma, a w parku murowana klasycystyczna kapliczka z początku XIX wieku z figurą rzeźbioną w kamieniu. Oficyna dworska została przeniesiona do Muzeum Wsi Lubelskiej. Szczególnie atrakcyjny jest park w Kaniwoi, który powstał w okresie międzywojennym na gruntach dawnego folwarku. Zawiera on wiele egzotycznych drzew i krzewów, takich jak: orzechy czarne i szare, cyprisy groszkowate i żywotniki zachodnie. Do niedawna rósł tam okaz metasekwoi pochodzącej z Chin. Powstanie zadziwiającej dzisiaj kolekcji dendrologicznej w Kaniwoi jest zasługą założycieli tego ogrodu rodziny Zdzienieckich i zaprzyjaźnionego z nimi S. Białoboka – znanego polskiego dendrologa⁸.

Usługi noclegowe na obszarze parku są jeszcze słabo rozwinięte. Najtańszym sposobem spędzenia kilku dni w okolicach parku jest rozbięcie namiotu na polu namiotowym „Łomnica”, „Babsk” lub na jednym z pól zlokalizowanych nad jeziorami Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego. Istotnym elementem bazy noclegowej są gospodarstwa agroturystyczne, których na obszarze parku znajduje się kilkanaście. Ciekawą ofertę posiada Zgromadzenie Apostołów Miłosierdzia Bożego w Wereszczynie, które posiada 60 miejsc noclegowych z możliwością całodziennego wyżywienia, opieką pielęgniarską i boiskiem. W okresie od kwietnia do września czynne są pokoje gościnne Domu Rekolekcyjnego Zgromadzenia Sióstr Nazaretanek w Wytyczynie. Na omawianym terenie znaj-

---

⁸ P. Buczyński, M. Ksenik, B. Matysiuk, *Poleski Park Narodowy, Przewodnik turystyczno-przyrodniczy*, Lublin 1998, s. 56.

dują się trzy schroniska młodzieżowe, Karczma Poleska w Kołaczach, dwa zajazdy, oraz Dworek Kościuszki. Taki stan zagospodarowania bazy noclegowej wynika z uwarunkowań naturalnych przestrzeni i sugeruje ukierunkowanie dalszego rozwoju turystyki na turystykę zrównoważoną.

Obiekty gastronomiczne znajdujące się na omawianym terenie są ściśle związane z bazą noclegową w gospodarstwach agroturystycznych, a przygotowaniem posiłków zajmują się gospodarze oraz sami turyści. Dla grup zorganizowanych w schroniskach młodzieżowych również przygotowywane są posiłki. Ponadto Karczma Poleska oferuje dania domowe i dania kuchni regionalnej, a także niektóre dania kuchni żydowskiej i ukraińskiej.

Istotnym elementem zagospodarowania turystycznego jest baza uzupełniająca wpływająca na podniesienie atrakcyjności przestrzeni turystycznej. Na terenie Poleskiego Parku Narodowego istnieje ograniczona dostępność i małe zróżnicowanie tej bazy. Turyści mają możliwość skorzystania z wypożyczalni rowerów oraz parkingów. Aby zapewnić możliwość obejrzenia zwykle niedostępnych terenów bagiennych, zbudowano 57 wież widokowych, które usytuowano na lokalnych naturalnych wzniesieniach. Można z nich podziwiać rozległą panoramę otwartego torfowiska nawęglanowego „Bagno Bubnów”, widok na podobne torfowisko „Bagno Staw” oraz krajobraz torfowiska wysokiego typu kontynentalnego „Durne Bagno”, porośniętego w centralnej części przez bór bagienny. Dwie wieże ustawione zostały na groblach stawów na trasie ścieżki przyrodniczej „Perehod”. Umożliwiają one – poza obejrzeniem panoramy stawów – dogodniejszą obserwację przebywającego tam (szczególnie licznie wiosną i jesienią) ptactwa wodno-błotnego. Jedną wieżę ustawiono także na grobli na ścieżce przyrodniczo-historycznej „Obóz Powstańczy” na Lipniaku. Jest to doskonale miejsce do obserwacji ptaków, jak również dużych ssaków: łosi, saren i dzików.

W ostatnim czasie można zaobserwować zwiększone zainteresowanie czynnym odpoczynkiem na obszarach przyrodniczo cennych. Rozwój turystyki na tych obszarach ma istotny wpływ na rozwój ekonomiczny lokalnej społeczności oraz na ożywienie lokalnej gospodarki. Rozwój tego sektora wiąże się z powstaniem infrastruktury turystycznej. Konieczne jest tworzenie punktów informacyjnych, ścieżek dydaktycznych, oraz rozwijanie działalności wydawniczej. Turystom na obszarze Poleskiego PN warto zaoferować następujące formy wypoczynku:

- wędrowki po uroczyskach leśnych i bagiennych;

- obserwację ptaków;
- wędrowanie ścieżkami dydaktycznymi połączone z ćwiczeniami terenowymi;
- organizowanie różnych imprez ekologiczno-edukacyjnych (zielarskich, ornitologicznych, fotograficznych);
- prezentacja zanikających zawodów, takich jak: kowalstwo, garncarstwo i inne oraz ich wyrobów;
- urządzenie jarmarków, festynów i odpustów oraz plenerów i warsztatów rzeźbiarskich, malarskich, fotograficznych itp.;
- organizowanie tradycyjnych miejscowych uroczystości i świąt oraz obchodów związanych z wydarzeniami, przekazami i legendami itp. Wyrób i sprzedaż lokalnych potraw, napojów i smakołyków kulinarnych w połączeniu z degustacją i nauką ich przyrządzania.

Wszystkie te działania wiążą się z utworzeniem nowych miejsc pracy, a więc pomagają zmniejszyć bezrobocie, powodują wzrost dochodów i wzrost stopy życiowej mieszkańców parku i jego okolic. Do form turystyki zrównoważonej, które z pewnością mogą pojawić się na obszarze Poleskiego PN, należą ekoturystyka i agroturystyka. Bardzo ważne jest to, aby turystyka nie odbywała się kosztem przyrody, lecz rozwijała się w harmonii z nią – zgodnie z koncepcją zrównoważonego rozwoju.

Uwagi końcowe

Walory turystyczne polskich parków narodowych, w tym także Poleskiego Parku Narodowego są niepowtarzalne. Niewątpliwie stanowią one asumpt do rozwoju różnych form turystyki (agroturystyka, ekoagroturystyka, ekoturystyka, turystyka krajoznawcza, kulturowa). Parki narodowe stanowią obszary o istotnym potencjale rozwojowym, a ich bogactwo i różnorodność pozwalają na kreowanie unikatowych, ciekawych i konkurencyjnych produktów turystycznych. Wyjątkowe walory naturalne występujące na obszarze Poleskiego Parku Narodowego mogą przyczynić się do zrównoważonego rozwoju całego regionu, którego bardzo ważnym stymulatorem będzie turystyka.

Województwo lubelskie należy do jednego z najciekawszych pod względem przyrodniczym i kulturowym regionów kraju. Decyduje o tym położenie na polsko-białoruskim pograniczu etnicznym. Charakterystyczną cechą tego

obszaru jest także dobrze zachowane środowisko przyrodnicze ze znaczną powierzchnią obszarów chronionych. Obie te cechy stanowią istotny potencjał wpisujący się znakomicie w obecne trendy w popycie turystycznym, a także sprzyjający tworzeniu produktów turystycznych na obszarach chronionych, jakimi są parki narodowe. Analiza aktualnych tendencji i trendów występujących w popycie turystycznym wskazuje na wyraźny wzrost popytu na potrzebę kontaktu z naturą, zamiłowania przyrodnicze, chęć wypoczynku na łonie przyrody, chęć ucieczki od stresu, hałasu, potrzebę przebywania w czystym i nieskażonym środowisku. Można wysnuć wniosek, iż popyt turystyczny na produkty turystyczne w parkach narodowych będzie wzrastał, ale wykorzystanie tego potencjału wymaga podjęcia odpowiednich działań w sferze zagospodarowania turystycznego, organizacji i zarządzania turystyką zarówno przez samorządy terytorialne, jaki i dyrekcję parków. Należy także dążyć do tworzenia na ich obszarze zintegrowanych, innowacyjnych produktów turystycznych, mając na uwadze, że oferta turystyczna powinna być coraz bardziej zindywidualizowana, aby skuteczniej przyciągać potencjalnych turystów. Pragnienie ciszy i spokoju w zdrowym otoczeniu jest jedną z tendencji w popycie turystycznym. Możliwość korzystania z walorów naturalnych oraz środowiska kulturowego, jakie gwarantuje wypoczynek na obszarze parków narodowych, czyni go niezwykle atrakcyjnym dla nowego, bardziej wyedukowanego społeczeństwa.

TOURIST POTENTIAL OF AREAS OF GREAT NATURAL INTEREST ON THE BASIS OF THE POLESIE NATIONAL PARK

Summary

The study draws attention to great natural interest of the Polesie National Park. Current tendencies in tourist demand clearly indicate that tourists now seek intact areas inviolate by human technological civilization. One of the regions that meet the above criteria is the Polesie National Park.

The aims of the article include a presentation of basic elements of tourist potential of the Polesie National Park and an outline of tourist development plan for the park. Knowledge of tourist potential of areas of great natural interest is a crucial element, which helps create attractive and competitive tourist products therein. Another objective

is to indicate that areas of great natural interest may be treated as a contemporary tourist product that is now an inherent part of new tendencies in tourist demand and which can increase competitiveness of whole regions.

Translated by Dorota Winter